

JIP

**Lag
om påföljder och ingripanden vid olovligt byggande
m. m.;**

SFS 1976: 666

Utkom från trycket
den 24 augusti 1976

utfärdad den 12 augusti 1976.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrives följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller vid överträdelse av sådan föreskrift om byggande som har meddelats i byggnadslagen (1947:385) eller byggnadsstadgan (1959:612) eller med stöd av någon av dessa författningar.

¹ Prop. 1975/76: 164, CU 29, rskr 359.

2 § Det åligger byggnadsnämnden att som ett led i inseendet över byggnadsverksamheten upptaga fråga om påföljd eller ingripande enligt denna lag till behandling, så snart anledning förekommer att överträdelse som avses i 1 § har skett. När åtgärd, till vilken erfordrats byggnadslov enligt byggnadsstadgan (1959: 612), har vidtagits utan att sådant lov föreligger, skall nämnden vara verksam för att det utförda undanröjes eller på annat sätt rättas, om ej byggnadslov till åtgärden meddelas i efterhand.

Om det begäres av någon vars rätt kan beröras därav, skall byggnadsnämnden lämna skriftligt besked huruvida i fråga om viss byggnad eller anordning har vidtagits åtgärd som föranleder ingripande enligt denna lag.

Förbud att fortsätta byggnadsarbete

3 § Byggnadsnämnden får förbjuda att byggnadsarbete fortsättes, om det är uppenbart att arbetet strider mot

1. byggnadsstadgan (1959: 612),
2. fastställd generalplan, stadsplan, byggnadsplan eller utomplansbestämmelser, eller
3. förbud enligt byggnadslagen (1947: 385) eller enligt föreskrift som har meddelats med stöd av lagen att företaga nybyggnad eller att riva byggnad.

Är det uppenbart att byggnadsarbete äventyrar byggnadens eller närliggande byggnads hållfasthet eller medför fara för människors liv eller hälsa, skall nämnden förbjuda att arbetet fortsättes även om de förutsättningar som anges i första stycket ej föreligger.

Förbud enligt första eller andra stycket får förenas med vite.

Beslut enligt denna paragraf länder omedelbart till efterrättelse.

Avgifter

4 § Vidtages åtgärd, till vilken erfordras byggnadslov, utan att sådant lov föreligger, skall byggnadsavgift utgå.

Byggnadsavgift bestämmes till belopp motsvarande fyra gånger den avgift som enligt taxa, fastställd med stöd av 8 § byggnadsstadgan (1959: 612), skulle ha erlagts om byggnadslov till en motsvarande åtgärd hade meddelats, dock till minst 500 kronor. Vid bestämmande av byggnadsavgift på grundval av taxa skall hänsyn ej tagas till sådan höjning eller sänkning av normalbeloppet som enligt taxan föranledes av omständigheterna i det särskilda fallet och ej heller till belopp som belöper på tillhandahållande av nybyggnadskarta, utstakning eller lägeskontroll av byggnad eller annan mätningsteknisk åtgärd eller på framställning av fotonegativ eller bildkort.

5 § Byggnadsavgift utgår ej om

1. det utförda rättas innan fråga om påföljd eller ingripande enligt denna lag upptages vid sammanträde med byggnadsnämnden eller
2. åtgärden avser rivning av byggnad och rivningen har
 - a) företagits med stöd av lag eller annan författning eller annars varit nödvändig för att avvärja eller begränsa omfattande skada på annan egendom eller

b) företagits därför att byggnaden till väsentlig del hade skadats genom eldsvåda eller annan liknande händelse.

6 § Särskild avgift utgår om, i annat fall än som avses i 4 § första stycket, överträdelse sker genom att någon

1. vidtager åtgärd i strid mot förbud som har meddelats i byggnadslagen (1947: 385) eller med stöd av denna,

2. underlåter att ställa sig till efterrättelse vad i byggnadsstadgan (1959: 612) är föreskrivet om rätt att vidtaga åtgärd som angives i stadgan, eller

3. underlåter att fullgöra anmälningsskyldighet som föreskrives i byggnadsstadgan eller att vid utförande av arbete följa fastställda ritningar eller av byggnadsnämnden meddelade föreskrifter.

Särskild avgift bestäms till minst 200 och högst 500 kronor. Är överträdelsen ringa, behöver avgift ej påföras.

7 § I fall som avses i 4 § första stycket utgår förutom byggnadsavgift en tilläggsavgift om åtgärden innebär att

1. helt ny byggnad uppföres,

2. befintlig byggnad till- eller påbygges,

3. byggnad inredes helt eller delvis till väsentligen annat ändamål än det till vilket byggnaden förut har varit använd,

4. byggnad eller del av byggnad tages i anspråk för väsentligen annat ändamål än det till vilket byggnaden förut har varit använd eller som finnes angivet på godkänd ritning eller

5. byggnad rives.

Tilläggsavgift utgår ej i fall som avses i 5 §. Avgift utgår ej heller om åtgärd som avses i första stycket 2–5 omfattar utrymme som ej överstiger tre kvadratmeter.

Tilläggsavgift utgår med belopp som motsvarar 500 kronor för varje kvadratmeter våningsyta som åtgärden har omfattat. I fråga om åtgärd som avses i första stycket 2–5 skall vid beräkning av våningsytan frändragas tre kvadratmeter.

Har föreläggande om rättelse enligt 15 § meddelats eller har det utförda rättats genom handräckning eller på annat sätt eller föreligger annars särskilda skäl, får avgiften bestämmas till lägre belopp än som följer av tredje stycket eller helt efterges.

8 § Fråga om byggnadsavgift och särskild avgift prövas av byggnadsnämnden.

Fråga om tilläggsavgift prövas av allmän domstol på talan av allmän åklagare. Talan får väckas endast om byggnadsnämnden har begärt det. I fråga om sådan talan skall bestämmelserna i rättegångsbalken om åtal för brott, på vilket ej kan följa svårare straff än böter, och om kvarstad och skingringsförbud i brottmål äga motsvarande tillämpning.

9 § Byggnadsavgift påföres den som när överträdelsen begicks var ägare av den byggnad eller anordning som den olovliga åtgärden avsåg. Särskild avgift påföres den som begick överträdelsen.

Tilläggsavgift påföres

1. den som när överträdelsen begicks var ägare av den byggnad som den olovliga åtgärden avsåg,
2. den som begick överträdelsen,
3. den i vars ställe denne var,
4. den som har beretts vinning genom överträdelsen.

10 § Är två eller flera ägare av den byggnad eller anordning som den olovliga åtgärden avsåg, svarar de solidariskt för byggnadsavgift och för tilläggsavgift som påföres dem i deras egenskap av ägare.

11 § Om särskilda skäl föreligger, får länsstyrelsen nedsätta eller efterge byggnadsavgift eller särskild avgift, som byggnadsnämnden har beslutat. Fråga härom prövas efter besvär enligt 30 § över nämndens beslut.

Straff

12 § Till böter eller fängelse i högst ett år dömes den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. påbörjar verksamhet, vilken enligt 136 a § andra stycket byggnadslagen (1947: 385) skall prövas av regeringen, utan att regeringen har meddelat tillstånd till verksamheten eller medgivit undantag från prövningsskyldigheten,

2. påbörjar, utvidgar eller fortsätter verksamhet utan tillstånd av regeringen, sedan regeringen med stöd av samma paragraf fjärde eller femte stycket har beslutat pröva verksamheten, eller

3. åsidosätter villkor eller föreskrift som regeringen har meddelat med stöd av nämnda paragraf, så att allmän eller enskild rätt kan kränkas.

Ingripanden för att åstadkomma rättelse

13 § Överexekutor får meddela handräckning så att rättelse åstadkommes när

1. åtgärd till vilken erfordrats byggnadslov har vidtagits utan sådant lov,
2. åtgärd annars har vidtagits i strid mot förbud som har meddelats i byggnadslagen (1947: 385) eller med stöd av denna,
3. åtgärd har vidtagits i strid mot godkända ritningar eller av byggnadsnämnden meddelade eller eljest gällande föreskrifter,
4. någon underlåter att efter föreläggande därom utföra arbete eller vidtaga annan åtgärd som åligger honom enligt byggnadsstadgan (1959: 612) samt
5. fall som avses i 12 § föreligger.

14 § Ansökan om handräckning får göras av byggnadsnämnden och, i fall som avses i 13 § 5, av allmän åklagare. I övrigt gäller i fråga om handräckning samma bestämmelser som för handräckning enligt 191 § utsökningslagen (1877: 31 s. 1).

15 § I fall som avses i 13 § 1–3 och 5 får byggnadsnämnden, i stället för att ansöka om handräckning, förelägga ägaren av den fastighet, byggnad eller

anordning som är i fråga att inom viss tid rätta det utförda. Efterkommes ej sådant föreläggande, står det byggnadsnämnden fritt att begära handräckning.

Beviljas byggnadslov efter det att föreläggande enligt första stycket har meddelats, är föreläggandet förfallet.

Vad i första stycket sägs om ägare av fastighet äger motsvarande tillämpning i fråga om tomträttshavare.

16 § Underlåter någon att utföra arbete eller vidtaga annan åtgärd, som åligger honom enligt byggnadsstadgan (1959: 612) eller enligt beslut som har meddelats med stöd av stadgan, får byggnadsnämnden förelägga honom att inom viss tid vidtaga åtgärden.

17 § Föreläggande enligt 15 eller 16 § får förenas med vite eller med föreskrift att, om föreläggandet ej efterkommes, åtgärden kan utföras genom byggnadsnämndens försorg på den försumliges bekostnad.

Efterkommes ej föreläggande med föreskrift om utförande genom byggnadsnämndens försorg, skall nämnden, när ej omständigheterna föranleder annat, besluta att åtgärden skall utföras och hur det skall ske. Därvid skall tillses att oskäligen kostnad ej uppstår. När skäl är därtill, får i nämndens beslut förordnas, att beslutet skall gälla utan hinder av att det ej äger laga kraft.

Kronofogdemyndigheten skall lämna det biträde som behövs för genomförande av beslut enligt andra stycket.

18 § Har åtgärd, till vilken erfordrats byggnadslov, vidtagits utan sådant lov men framstår det som sannolikt att lov kan meddelas till åtgärden, skall byggnadsnämnden innan handräckning begäres eller föreläggande meddelas bereda ägaren tillfälle att inom viss tid ansöka om byggnadslov.

Inkommer ej ansökan inom föreskriven tid, får byggnadsnämnden utan hinder av att ansökan ej gjorts pröva frågan om byggnadslov till åtgärden. Nämnden får därvid på ägarens bekostnad låta upprätta de ritningar och beskrivningar samt företaga de åtgärder i övrigt som är nödvändiga för prövningen av ärendet.

Verkan av föreläggande i vissa fall m. m.

19 § Har föreläggande enligt 15 eller 16 § meddelats någon i egenskap av ägare till viss fastighet och övergår fastigheten till ny ägare, gäller föreläggandet i stället mot denne. Utsatt vite gäller dock ej mot den nye ägaren, men byggnadsnämnden får sätta ut vite för denne.

Första stycket äger motsvarande tillämpning, när föreläggande har meddelats någon i egenskap av tomträttshavare eller ägare av byggnad på mark som tillhör annan.

Anteckning i fastighetsboken m. m.

20 § Myndighet som meddelar föreläggande som avses i 19 § skall genast sända sitt beslut till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken eller tomträttsboken.

21 § Återkallas föreläggande som har antecknats enligt 20 §, skall byggnadsnämnden genast anmäla det till inskrivningsmyndigheten för motsvarande anteckning. Har antecknat föreläggande upphävts genom lagakraftvunnet beslut, efterkommit eller förfallit, skall byggnadsnämnden, så snart nämnden har fått vetskap härom, anmäla förhållandet till inskrivningsmyndigheten för anteckning.

22 § Gör ej byggnadsnämnden anmälan i fall som avses i 21 §, skall länsstyrelsen på ansökan av någon vars rätt beröres därav göra sådan anmälan.

Övriga bestämmelser

23 § Överlåtes egendom, på vilken har utförts åtgärd som avses i 4 § första stycket, mot vederlag och skall rättelse i det utförda vidtagas på grund av beslut enligt denna lag, äger 4 kap. 12 § jordabalken motsvarande tillämpning, om ej överlåtaren vid överlåtelsen upplyst om åtgärden eller förvärvaren annars känt till eller bort känna till denna.

24 § Byggnadsnämnden eller befattningshavare hos nämnden har rätt att få tillträde till fastighet, byggnad och annan anläggning i den mån det är nödvändigt för att genom besiktning förbereda prövning av fråga enligt denna lag. Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs för att tillträdesrätten skall kunna utövas.

25 § Byggnadsavgift enligt 4 § och särskild avgift enligt 6 § tillfaller kommunen. Tilläggsavgift enligt 7 § tillfaller staten.

26 § Har fråga om påföljd för överträdelse som avses i 4 § första stycket ej upptagits vid sammanträde med byggnadsnämnden inom tio år från det överträdelsen begicks, får byggnadsavgift eller tilläggsavgift ej påföras. Vad som har sagts nu äger motsvarande tillämpning i fråga om särskild avgift. Därvid skall dock i stället för tio år gälla en tid av tre år.

Sedan tio år har förflutit från det åtgärd som avses i 13 § 1–3 eller 5 vidtogs, får ej byggnadsnämnden eller åklagare ansöka om handräckning eller nämnden besluta föreläggande enligt 15 §.

27 § Beslut eller dom varigenom någon påföres avgift enligt denna lag skall genast sändas till länsstyrelsen. Avgiften skall betalas till länsstyrelsen inom två månader från det beslutet eller domen vann laga kraft. Erinran om detta skall tas in i beslutet eller domen.

28 § Betalas ej avgift inom den tid som anges i 27 §, får avgiften jämte restavgift, beräknad enligt 58 § 1 mom. uppbördslagen (1953: 272), indrivnas i den ordning som enligt nämnda lag gäller för indrivning av skatt.

Vid fördelning mellan staten och kommunen av medel som har influtit skall medel i första hand avsättas för kommunens fordran.

Åtgärd för indrivning av avgift får ej vidtagas, sedan fem år har förflutit från det beslutet eller domen angående avgiften vann laga kraft.

29 § Vite som har förelagts med stöd av denna lag får ej förvandlas.

30 § Talan mot byggnadsnämnds beslut enligt denna lag föres hos länsstyrelsen genom besvär. Mot beslut om besked enligt 2 § andra stycket får talan ej föras.

Talan mot länsstyrelsens beslut i besvärsmål enligt första stycket samt i ärende som avses i 22 § föres hos kammarrätten genom besvär.

Besvärsmål angående föreläggande enligt 15 § eller förbud enligt 3 § skall handläggas med förtur.

31 § Den som innehar egendom på grund av testamentariskt förordnande utan att äganderätten tillkommer någon anses vid tillämpning av 9, 10, 15 och 18 §§ som egendomens ägare.

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1977.

2. Bestämmelserna i 2 § första stycket samt i 4–12 och 25 §§, 26 § första stycket samt 27 och 28 §§ tillämpas endast i fråga om överträdelse som har begåtts efter ikraftträdandet.

3. Bestämmelserna i 26 § andra stycket äger ej tillämpning i ärende i vilket byggnadsnämnden eller åklagare har ansökt om handräckning enligt 148 § första stycket byggnadslagen (1947: 385) eller i vilket byggnadsnämnden har beslutat om föreläggande enligt 70 § byggnadsstadgan (1959: 612).

4. Bestämmelserna i 12 § 2 äger ej tillämpning på sådan ökning av förbrukningen av träfiberråvara som sker för att möjliggöra produktion som före den 1 januari 1976 har tillåtits enligt 136 a § byggnadslagen (1947: 385) i dess intill nämnda dag gällande lydelse.

5. Bestämmelserna i 23 § tillämpas endast i fråga om överlåtelse som har ägt rum efter ikraftträdandet.

6. Den som innehar egendom under ständig besittningsrätt eller med fideikommissrätt skall vid tillämpning av 9, 10, 15 och 18 §§ anses som egendomens ägare.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

INGVAR CARLSSON
(Bostadsdepartementet)

